West-Nederland

Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad

Sfeerverslag bijeenkomst in Den Haag | 30 november 2023

De keuzes worden scherper en urgenter

Welke kennis, hulpmiddelen en tools zijn er de afgelopen tijd ontwikkeld op het gebied van klimaatadaptatie? Hoe gebruik je deze om sneller in te spelen op het veranderende klimaat? En vooral ook: hoe kunnen we elkaar daarbij helpen? Ook tijdens de zesde bijeenkomst 'Kennis in de Regio x Klimaatbestendige Stad', op donderdag 30 november stonden deze vragen centraal. Ruim 100 deelnemers gingen erover in gesprek in Provinciehuis Zuid-Holland, in Den Haag.

Dagvoorzitter Carleen Mesters heet de deelnemers aan deze kennisdag voor West-Nederland van harte welkom. "Er is al zoveel kennis beschikbaar, zoveel handige hulpmiddelen om met klimaatadaptatie aan de slag te gaan", stelt zij. "Wat gebeurt daar eigenlijk mee? Vandaag komen we alweer voor de zesde keer bij elkaar om te gluren bij de buren." Waarmee ze maar wil zeggen dat het delen van kennis, praktijkvoorbeelden en inspiratie het belangrijkste doel van de middag is. Een snelle inventarisatie leert dat de deelnemers aan de regiobijeenkomst vooral werkzaam zijn bij overheden, kennisinstellingen en waterschappen. Daar moeten toch voldoende raakvlakken te vinden zijn om elkaar te versterken.

Wat speelt er in de regio?

Marga van der Hurk, gebiedsregisseur klimaatadaptatie bij Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en Joost van der Wal, procesleider gebiedsontwikkeling bij Hoogheemraadschap van Rijnland, belichten samen wat er in de regio zoal speelt op het vlak van klimaatadaptatie.

Van der Hurk toont een foto die gemaakt werd na de storm van 2 november jongstleden: we zien een gevel van een appartementencomplex waar het water akelig dicht tot de rand van de kozijnen is gestegen. "De gevolgen van de storm strekten over een heel groot gebied", vertelt ze. "In afgelopen periode hebben we veel geïnvesteerd in registratie en technische oplossingen, en in samenwerking met andere waterbeheerders voor slim watermanagement. Maar zo besef je dat we tegen de grenzen van ons systeem aanlopen. Het gaat vaker hard regenen. We zullen goed moeten nadenken over hoe en waar je bouwt, over bescherming van bestaande bouw. En we zullen kwetsbaarheid moeten accepteren en anticiperen op schadeherstel. Deze storm was een echte wake up call. Er is nog veel te doen."

"De tijd van Ed en Willem Bever is voorbij", beaamt Van der Wal, refererend aan de handige bevers uit de Fabeltjeskrant, die overal wel een technische oplossing voor hadden. "We kunnen een tandje bijzetten maar redden het op een gegeven moment niet meer." Hij pleit voor een goede inzet van wat hij 'het water en bodem sturend-verhaal' noemt. "Dat gaat verder dan een set nieuwe regels", stelt Van der Wal. "Het is vooral zaak om dingen samen te willen oplossen. Dan krijg je een ander gesprek met elkaar."

Kennis is essentieel

Dagvoorzitter Mesters vraagt de waterbeheerders wat er concreet moet gebeuren nu we blijkbaar een kantelpunt hebben bereikt. Beiden hebben wel een praktijkvoorbeeld paraat waarin al merkbaar op een andere, intensievere manier wordt samengewerkt. Het project Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vecht, bijvoorbeeld, en de ontwikkeling van een groot woningproject in het Amsterdamse Havengebied. Het beeld is dat meer partijen eerder bij elkaar aan tafel schuiven, maar ook dat het nog een zoektocht is naar wat nodig is en waar vragen en onzekerheden liggen. Dat kennis in deze zoektocht essentieel is, daar zijn ze het over eens. Van der Hurk: "Er komen heel veel opgaven bij elkaar. Dat maakt het druk en complex. Daarom is het noodzakelijk om te leren van elkaars voorbeelden. Beter goed gejat dan slecht bedacht, tenslotte." Van der Wal vertelt dat het hoogheemraadschap klimaatregels heeft vastgesteld en nu aan een modelverordening werkt. "Die regels voelen wat streng, maar zijn noodzakelijk. Het moet eensluidend zijn en ook daarvoor is het verbinden en delen van kennis nodig."

Moeilijke keuzes

Gedeputeerde Jeannette Baljeu is net terug van het afscheid van Deltacommissaris Peter Glas, die per 1 december wordt opgevolgd door Co Verdaas. Zij meldt dat ook bij die bijeenkomst de complexiteit en de breedte van de problematiek werd herkend. "Onlangs las ik een kop in de krant: 'Drie meter zeespiegelstijging, we kunnen het aan.' Dat is misschien wel zo, maar we moeten ons daarbij wel afvragen: is dat wel maatschappelijk wenselijk? En als we daar dan voor kiezen, dan is er nog niet zomaar geld beschikbaar om daarmee om te gaan. Zoiets wordt te makkelijk gezegd."

In de verschillende klimaatregio's signaleert Baljeu dat er vooral heel veel gebeurt in de gemeenten. Maar ook dat er bijna overal sprake is van capaciteitsproblemen. "We krijgen te maken met moeilijke keuzes", onderstreept zij. "Steeds scherper en urgenter. Tegelijkertijd zie ik dat deze ook sterker op de bestuurlijke agenda komen. Dat is natuurlijk een voorwaarde om die scherpe keuzes te kunnen maken." De gedeputeerde sluit af met een oproep elkaar vooral te voeden, vanmiddag.

Kennisrevue

Kees Broks van NKWK/STOWA, laat vervolgens in een sneltreinvaart een selectie zien van de vele kennishulpmiddelen die beschikbaar zijn op het Kennisportaal Klimaatadaptatie via projectpagina van het NKWK onderzoekslijn Klimaatbestendige Stad, en als download via KennisRevue Kennis in Regio x Klimaatbestendige Stad 2023.

Voor iedereen die zich bezighoudt met klimaatadaptatie zijn hier handige tabellen, kennisoverzichten, rekentools, handreikingen en praatplaten te vinden. Voor de opgave zelf, maar ook voor de onderbouwing van strategievorming. De tools bieden inzichten voor de ontwerpfase en indicatoren voor maatregelen. Verschillende tools moeten nog geactualiseerd worden op basis van de nieuwe KNMI klimaatscenario's. Dat gebeurt in de loop van het nieuwe jaar

De primeur van vandaag is de Klimaatonderlegger voor Zuid-Holland, meldt Broks. Dit is een set kaarten met kansen en uitdagingen op het vlak van land, bodem, voedsel, landbouw en bebouwing. Deze is sinds kort beschikbaar via de Klimaat-Informatiehub of direct via deze link. In Noord-Holland en Utrecht wordt aan een vergelijkbare atlas gewerkt.

Lagerhuisdebat

André Rodenburg van Samen Klimaatbestendig leidt, na een korte kennismakingsoefening, het Lagerhuisdebat: een vast onderdeel van deze regionale kennisbijeenkomsten. Voor elk van de geponeerde stellingen stellen de voorstanders zich aan de ene, de tegenstanders aan de andere kant van de zaal op.

De eerste stelling is meteen prikkelend: 'In de laagste delen van West-Nederland zouden we over 100 jaar niet meer moeten willen wonen.' De meeste deelnemers zijn het hiermee oneens: "Dat hangt helemaal af van de manier waarop we gaan wonen", vindt iemand. Drijvend wonen wordt als goede optie benoemd. Een andere tegenstander stelt vast dat we simpelweg geen ruimte kunnen missen in Nederland. "De laagste delen zijn niet altijd het meest kwetsbaar", stelt weer een ander. "Je moet kijken naar de feitelijke situatie."

De deelnemers die het met de stelling eens zijn benadrukken dat het tijd is om scherpe keuzes te maken. "We gaan lang doen over de uitvoering ervan. Decennia. Daarom moeten we nu het debat erover gaan voeren." "We zullen rekening moeten houden met de somberste klimaatscenario's", vindt een voorstander van de stelling. "Bouwen in laag Nederland is niet houdbaar."

Opmerkelijk is ook de reactie op stelling 5: 'We zijn als regio in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust.' Slechts een kleine minderheid durft deze stelling te onderschrijven. Na een uitwisseling van argumenten, loopt een deelnemer resoluut van de kant van de tegenstanders over naar de ondersteuners van de stelling. "Als wij er al geen vertrouwen in hebben, wie moet het dan doen?" zegt hij. "Wij moeten anderen meenemen!" Hij oogst applaus met zijn actie, maar zijn oproep om allemaal in het 'eens' kamp te komen staan, vindt geen gehoor.

Verdiepende deelsessies en plenaire afronding

Opgewarmd voor een goed gesprek, gaan de deelnemers na een korte pauze uiteen voor verdiepende deelsessies die vooral gericht zijn op het delen van praktijkkennis en -voorbeelden. Korte verslagen van alle sessie worden gedeeld met de genodigden van de kennisbijeenkomst.

Tijdens de afsluitende borrel wordt via Mentimeter opgehaald met welke prangende vragen deelnemers nog zijn blijven zitten. Want deze reeks regionale kennisbijeenkomsten is weliswaar bijna ten einde; de behoefte aan vergelijkbare middagen is in elke regio groot. Dat vraagt zeker om een vervolg.